

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

Smjernice za izvješćivanje o sudskim postupcima

— namijenjeno sudovima —

1. Uvod

Cilj ovih Smjernica je da, na jednostavan i sustavan način, sudovima u Bosni i Hercegovini ponudi ključne preporuke za ažurno, sveobuhvatno, istinito i kontinuirano izvješćivanje javnosti o sudbenim postupcima koji su od posebnog interesa za najširu ili posebne javnosti (profesionalna, akademska, međunarodna itd.), bilo da se radi o izravnom ili izvješćivanju posredstvom medija.

Povjerenje javnosti u pravosudni sustav u velikoj mjeri ovisi o njegovoj transparentnosti, dok transparentnost, kao takva, ovisi o dvama preduvjetima:

- a) spremnosti sudbenog menadžmenta da ažurno i u kontinuitetu informira javnost o svom radu i
- b) kapaciteta sudbenog menadžmenta/administracije da na profesionalan i istinit način izvješćuje javnost o sudbenim postupcima i drugim informacijama od značaja.

2. Osnovna načela

Komunikacija sudova s javnošću, bez obzira da li je riječ o izravnoj komunikaciji ili komunikaciji posredstvom medija, informiranje javnosti o radu i aktivnostima sudova ili informiranje o konkretnim sudbenim predmetima, treba biti zasnovano na sljedećim načelima:

- transparentnosti – pod čime se podrazumijeva osiguravanje otvorenosti sudova prema građanima te osiguravanje sustava dostupnosti informacija od javnog interesa;

- javnosti – koje jamči da će najšira javnost, kao i specifične javnosti, biti upoznate sa svim relevantnim informacijama za ostvarivanje njihovih legitimnih pravnih interesa;
- ažurnosti – čime se plasiranje informacija o radu suda, kao i drugih informacija od interesa za javnost, osigurava pravodobno;
- točnosti – koje je jamac pouzdanosti i provjerenosti informacija koje se osiguravaju i prenose, izravno ili putem medija;
- sveobuhvatnosti – čime se preuzima obveza da se informacije osiguravaju u cijelosti, bez bilo kakve sadržinske cenzure koja bi utjecala na mišljenje javnosti.

3. Smjernice za izvješćivanje

3.1. Informiranje putem medija

Javnosti se moraju osigurati pravodobne i točne informacije o radu sudova, njihovim aktivnostima, kao i pojedinačnim sudbenim postupcima, uz ograničenja definirana isključivo imperativnim propisima.

Novinarima/kama se moraju osigurati uvjeti za slobodno izvješćivanje o funkcioniranju pravnog sustava.

3.2. Pretpostavka nevinosti

Poštivanje pretpostavke nevinosti je sastavni dio prava na pravično suđenje te se informacije u svezi s tekućim kaznenim postupcima trebaju dijeliti s javnošću ili prenositi putem medija na način koji ne dovodi u pitanje pretpostavku nevinosti osumnjičenog ili optuženog.

3.3. Točnost informacija

Sudovi trebaju dostaviti medijima samo provjerene podatke ili podatke koji se zasnivaju na razumnim pretpostavkama. U suprotnom, tu bi činjenicu trebalo jasno naglasiti medijima.

3.4. Pristup informacijama

Kada novinari zakonito pribave informacije o tekućim kaznenim postupcima, kako od pravosudnih tijela, tako i od agencija za provođenje zakona, ta tijela i agencije bi takve informacije, bez diskriminacije, trebali učiniti dostupnim svim novinarima koji podnesu ili postave isti zahtjev.

3.5. Načini osiguravanja informacija medijima

Kada sudovi samostalno procijene da je, s ciljem informiranja javnosti, potrebno pružiti informacije medijima o radu, aktivnostima ili činjenicama u svezi s tekućim kaznenim postupcima, takve se informacije trebaju pružiti nediskriminatorno, putem priopćenja za medije, konferencija za tisak ovlašćenih službenika ili drugih adekvatnih komunikacijskih kanala, kako bi se izbjeglo kreiranje percepcije o favoriziranju pojedinih medija, što se izravno negativno reflektira na izgradnju i održavanje dobrih odnosa s medijskim kućama.

3.6. Kontinuiranost informiranja

Kod kaznenih postupaka od javnog interesa ili drugih kaznenih postupaka koji su opravdano privukli posebnu pažnju javnosti, sudovi bi trebali informirati medije o svojim bitnim radnjama, sve dok to ne dovodi u pitanje tajnost istraga, odnosno sve dok to ne utječe na potencijalno odgađanje ili ometanje samog postupka. U slučajevima kaznenih postupaka koji traju duži period, te informacije bi trebalo kontinuirano dijeliti s medijima i/ili javnosti.

3.7. Zabrana zlouporabe informacija

Sudovi i sudbeni službenici ne smiju informacije o kaznenim postupcima koji su u tijeku koristiti u komercijalne ili druge neopravdane svrhe.

3.8. Zaštita privatnosti

Informacija o osumnjičenim, optuženim ili osuđenim osobama ili drugim strankama u kaznenom postupku javnosti se može ustupiti isključivo uz poštivanje njihovog prava na zaštitu privatnosti, a u skladu s imperativnim propisima.

Posebnu zaštitu je neophodno dati strankama koje su maloljetne ili drugim ugroženim osobama, kao i žrtvama, svjedocima i obiteljima osumnjičenih, optuženih i osuđenih. U svim slučajevima posebno treba razmotriti štetnost utjecaja koji otkrivanje informacija koje omogućuju njihovo prepoznavanje može imati na ove osobe.

3.9. Pravo na ispravku ili pravo na odgovor

Ne dovodeći u pitanje dostupnost drugih pravnih mehanizama, svi koji su bili izloženi netočnim ili klevetničkim medijskim izvješćima o kaznenim postupcima, trebali bi imati pravo na ispravku ili odgovor.

Pravo na ispravku treba biti dostupno i u svezi s priopćenjima za tisak koja sadrže netočne podatke, a koja su izdali sudovi.

3.10. Prevencija štetnog utjecaja

Sudovi su obvezni da se u komunikaciji s medijima, suzdrže od ustupanja informacija koje predstavljaju opasnost od štetnog utjecaja na pravičnost postupka.

3.11. Osiguravanje javnosti suđenja

Novinarima/kama bi trebalo omogućiti prisustvovanje javnim ročištima na sudu, kao i javnom izricanju presuda bez diskriminacije i bez potrebe za prethodnim podnošenjem zahtjeva za akreditaciju, osim ukoliko ne postoje prostorna ograničenja u sudnicama. Oni ne bi trebali biti isključeni iz sudbenih ročišta, osim ako je, i u mjeri u kojoj je, javnost isključena u skladu s imperativnim propisima.

3.12. Izvješćivanje uživo i snimanje u sudbenim prostorijama

Izvješćivanje ili snimanje uživo od strane medija u sudnicama bi, ukoliko to dozvoljavaju prostorni i tehnički kapaciteti suda, trebalo biti omogućeno, osim ako to ne predstavlja ozbiljan rizik od neprimjerenog utjecaja na žrtve, svjedoke, stranke u kaznenom postupku ili suce, o čemu, na osnovu procesnog zakonodavstva i propisa koji reguliraju zaštitu svjedoka, odlučuje predsjedatelj vijeća ili sudac u konkretnoj fazi postupka.

3.13. Potpora za medijsko izvješćivanje

Najave o zakazanim saslušanjima, kao i informacije o optužnicama ili optužbama i druge informacije od značaja za pravno izvješćivanje, trebaju se pravodobno dostaviti novinarima na jednostavan zahtjev nadležnim tijelima, osim ako je to neizvedivo. Novinarima/novinaricama bi se trebalo dozvoliti, na nediskriminirajući način, pravljenje ili primanje kopija javno izrečenih presuda. Oni bi trebali imati mogućnost širenja ili priopćavanja ovih presuda javnosti.

3.14. Zaštita svjedoka

Sud može, s ciljem zaštite sadašnjih i budućih interesa svjedoka, odrediti ograničenja i zabrane u pogledu objavljivanja informacija na osnovu kojih se, izravno ili neizravno, može utvrditi identitet svjedoka. Identitet svjedoka se nikada ne smije otkrivati ukoliko to može ugroziti njihove živote ili sigurnost.

3.15. Izvješćivanje u medijima nakon završetka sudbenih postupaka

Kako se ne bi otežavala ponovna integracija u društvo osoba koje su izdržavale sudbene kazne, pravo na zaštitu privatnosti bi trebalo sadržavati pravo na zaštitu identiteta ovih osoba po izdržavanju sudbenih kazni, osim ako nisu izričito pristali na otkrivanje svog identiteta ili su oni i njihovo prethodno kazneno djelo ponovno od javnog značaja.

4. Preporuke za unapređenje transparentnosti

4.1. Unutarnja organizacija

Kako bi se unaprijedio segment transparentnosti rada pravosuđa, preporučuje se sudovima da, bez obzira na eventualno postojanje ustaljene prakse da komunikaciju s medijima vrši predsjedatelj ili sekretar suda, u okviru svoje unutarnje organizacije, odrede osobu koja će biti zadužena za administrativne, tehničke i praktične poslove u pogledu komunikacije s javnošću, izravno ili posredstvom medija.

Zaduženja navedene osobe bi, između ostalog, obuhvatala sljedeće poslove:

- praćenje medijskog izvješćivanja o radu suda ili o predmetu koji se vodi u sudu (*press clipping*);
- kreiranje i ažuriranje *mailing* liste medija i nevladinih organizacija koje prate rad pravosuđa;
- koordinacija s IKT službenikom zaduženim za web-stranicu suda, radi objave informacija na istom;

- upućivanje poziva medijima i nevladinim organizacijama o događajima koje organizira sud (info-dani, konferencije za novinare itd.) te sudjelovanje u kreiranju protokola za svaki konkretan događaj;
- pisanje, prema instrukcijama i u koordinaciji s predsjedateljem/sekretarom suda, priopćenja za javnost;
- druge poslove iz domena transparentnog rada suda.

4.2. Unapređenje kapaciteta za povećanje transparentnosti

Preporučuje se sudovima da osobe zadužene za komunikaciju s medijima, kontinuirano unapređuju osobne i profesionalne kapacitete u ovom segmentu, kroz edukacije koje organiziraju entitetski centri za edukaciju sudaca i tužitelja u koordinaciji s VSTV-om BiH, kao i drugi subjekti.

U navedenom smislu, preporučuje se sudovima da posebnu pažnju usmjere na segmente obuke koji se tiču kriznog komuniciranja i unapređenja kontinuiranosti komuniciranja.

Također, preporučuje se sudovima da, prilikom komuniciranja s javnošću, izravno ili putem medija, koriste razumljiv jezik, izbjegavajući formalizam u mjeri u kojoj to neće utjecati na točnost i preciznost informacija koje se plasiraju.

4.3. Partnerski odnos s medijima i nevladinim organizacijama

Snažno se preporučuje sudovima da uspostave partnerske odnose s medijima i nevladinim organizacijama koje prate rad pravosuđa.

Ovaj partnerski odnos se ogleda u spremnosti suda da ažurno, točno i sveobuhvatno informira medije i nevladine organizacije o svim informacijama od interesa za javnost te spremnosti medija i nevladinih organizacija da prikupljene informacije na istinit i nesenzacionalistički način prenesu javnosti.

Partnerski odnos nikako ne smije utjecati na obvezu suda da se brine o zaštiti osobnih prava svih osoba na koje se informacije odnose te obvezu medija i nevladinih organizacija da informiraju javnost na profesionalan i nepristrasan način.

4.4. Proaktivan pristup sudova

Sudovi trebaju voditi računa da, kroz ažurno i pravodobno informiranje javnosti o radu i aktivnostima suda, kao i o informacijama o predmetima koji su od posebnog interesa za javnost, djeluju proaktivno u odnosu s medijima i nevladinim organizacijama koje prate rad pravosuđa.

Ovo podrazumijeva da sudovi javnost informiraju samoinicijativno, svaki put kada procijene da je određena informacija pod kontrolom suda od interesa za javnost. Na taj način, sudovi će unaprijediti povjerenje javnosti, medija i nevladinih organizacija koje prate rad pravosuđa u njihov rad.

4.5. Uspostavljanje i održavanje kontinuirane komunikacije

Kroz proaktivan pristup te partnerski odnos s medijima i nevladinim organizacijama koje prate rad pravosuđa, sudovi će stvoriti osnovu za kontinuiranu komunikaciju.

Na taj način, sudovi će kontinuirano raditi na izgradnji odnosa s medijima i nevladinim organizacijama (uključujući i fizičke osobe uposlene u istim), što će, u krajnjoj liniji, utjecati na veću otvorenost sudova prema javnosti.

5. Zaključna napomena

Ove Smjernice nemaju obvezujući karakter za sudove i njihov cilj je da djeluju upućujuće, kako bi se unaprijedila transparentnost rada sudova, u skladu s međunarodnim dokumentima koji reguliraju ovu oblast te dobrim usporednim praksama i iskustvima.

Ove Smjernice su izrađene uz finansijsku potporu Europske unije. Za njihov sadržaj isključivo je odgovorno Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine i ne odražava nužno stajališta Europske unije.